

Leo Trotskij (1937)

Terrorismen och den stalinistiska regimen i Sovjetunionen

17 april 1937

Om terrorism är möjlig för den ena sidan varför ska man anse den som utesluten för den andra? Med all sin lockande harmoni är detta resonemang korrupt ända in till kärnan. Det är definitivt inte tillåtet att jämställa en diktators terrorism gentemot en opposition med en oppositions terrorism gentemot diktaturen. För den härskande klicken är förberedelsen av ett mord genom en domstol eller från ett bakhåll helt enkelt en fråga om polisiär teknik. I händelse av misslyckande kan alltid en andraplansfigur offras. När det gäller en opposition förutsätter terrorism koncentrationen av alla krafter under förberedelserna av aktionen, med vetskapen om att alla sådana handlingar, oavsett om de är framgångsrika eller ej, kommer att framkalla förintelse av mängder av oppositionens bästa medlemmar. En opposition kan inte tillåta sig ett sådant idiotiskt slöseri av sina krafter. Det är precis av denna orsak, och inte av någon annan, som Komintern inte tillgriper terroristiska försök i länder med fascistisk diktatur. Oppositionen är lika lite benägen till en sådan självmordspolitik som Komintern.

Enligt åtalet, som vilar på okunnighet och mental slöhet, har "Trotskisterna" beslutat sig för att förstöra den härskande gruppen för att på detta sätt öppna vägen till makten för sig själva. Den genomsnittlige kälkborgaren, speciellt om han bär märket "Sovjetunionens vänner", resonerar på följande sätt: "Oppositionen kan inte göra annat än att sträva efter makten, och därför hata den styrande gruppen. Varför skulle de då inte verkligen tillgripa terrorism?" Med andra ord, för kälkborgaren slutar saken när det är där det i realiteten börjar. Oppositionens ledare är varken uppkomlingar eller nybörjare. Det är inte alls en fråga huruvida de strävar efter makten. Varje seriös politisk riktning strävar efter makten. Frågan är, kunde oppositionen, utbildad genom den revolutionära rörelsens enorma erfarenhet, hyst ett ögonblicks tilltro till att terrorism kan föra den närmare makten? Rysk historia, marxistisk teori, politisk psykologi svarar: Nej det kan den inte.

Vid det här läget behöver terrorismens problem, kortfattat, klargöras från historisk och teoretisk ståndpunkt. I den mån jag utpekats som initiativtagare till den "antisovjetiska terrorismen", tvingas jag ge min redogörelse en självbiografisk karaktär. Jag hade knappt mer än anlänt till London 1902, efter nära fem års fängelse och exil i Sibirien, förrän jag fick tillfälle att i en artikel över 200-års minnet av Schlüsselburgfästningen med sitt straffarbetsfängelse räkna upp de revolutionärer som torterats till döds där. "Dessa martyrs skuggor skriker efter hämnd" Men jag tillade också direkt: "Inte en personlig utan en revolutionär hämnd. Inte genom att avrätta ministrar, utan genom att avrätta enväldet". Dessa rader riktades helt och hållet mot individuell terrorism. Dess författare var tjugotre år gammal. Redan från början av sina revolutionära aktiviteter var han motståndare till individuell terrorism. Under tiden 1902–1905 levererade jag, i olika europeiska städer inför ryska studenter och emigranter, otaliga politiska rapporter mot terroristisk ideologi som återigen börjat spridas bland rysk ungdom i början av seklet.

Med början i 1880-talet levde två generationer ryska marxister genom personliga erfarenheter i en era av terrorism. Ur dessa tragiska erfarenheter drog man lärdom och en fundamentalt negativ attityd ingöts gentemot den heroiska äventyrligheten hos ensamma individer. Plechanov den ryska marxismens grundare, Lenin bolsjevikernas ledare, Martov den mest framstående av mensjevikerna; alla ägnade de tusentals sidor och hundratals tal åt kampen mot terrorismens taktik.

Den ideologiska inspiration som kom från dessa äldre marxister närde min attityd gentemot de slutna intellektuella cirkel av revolutionära alkemister under mina ungdomsår. För oss ryska

revolutionärer var problemet med terrorism en fråga om liv eller död i såväl den politiska som personliga betydelsen av ordet. För oss var en terrorist ingen romanfigur, utan en levande och välbekant företeelse. Under exilen levde vi sida vid sida med den äldre generationens terrorister under flera år. I fängelser och häkten mötte vi terrorister i vår egen ålder. Vi knackade meddelanden fram och tillbaka i Peter-Paul fängelset, med dödsdömda terrorister. Så många timmar, så många dagar vi tillbringade i passionerade diskussioner! Så många gånger vi bröt personliga förhållanden över den här den mest brännande av alla frågor! Den ryska litteraturen om terrorism, närd av och speglade den här debatten, skulle fylla ett stort bibliotek.

Isolerade terroristiska handlingar är oundvikliga närhelst politiskt förtryck överskrider vissa gränser. Sådana handlingar har nästan alltid en symtomatisk karaktär. Men politiker som sanktionerar terrorism och upphöjer det till system – det är något helt annat. ”Terroristiska handlingar”, skrev jag 1909, ”kräver genom sitt innersta väsen en sådan koncentration inför det ”stora ögonblicket” en sådan överskattning av betydelsen av individuellt hjältemod och slutligen en sådan hermetiskt slutet konspiration att det helt utesluter all slags agitatoriskt och organisatoriskt arbete bland massorna Kämpande mot terrorism försökte den marxistiska intelligention att försvara sin rätt eller snarare sin skyldighet att inte dra sig undan från arbetarklassområden bara för att gräva mintunnlar under Grand Ducal och tsaristiska palats. Det är omöjligt att lura eller överlista historien. I det långa loppet placeras alla på sin rätta plats av historien. Terrorismens grundläggande egenskap som system är att förstöra den organisation som med hjälp av kemiska föreningar försöker kompensera sin egen brist på politisk styrka. Det finns, naturligtvis, historiska förhållanden där terrorism kan sprida förvirring i de styrandes led. Men vem kan då skörda frukterna? Knappast den terroristiska organisationen självt, och inte massorna bakom vars ryggar duellen ägt rum. Sålunda den ryska liberala borgerligheten, i dess dagar ständigt sympatiserande med terrorismen. Orsakerna är enkla. Jag skrev 1909: ”Så länge som terrorism skapar desorganisering och demoralisering i regeringen (till priset av desorganisering och demoralisering i revolutionärernas led), i sådan omfattning att det spelar i händerna på inga andra än liberalerna själva.” I stort sett samma idé, uttryckt praktiskt taget med samma ord, möter vi ett kvarts sekel senare i samband med mordet på Kirov.

Själva det faktum att individuella terroristiska aktioner förekommer är ett ofelbart tecken på politisk efterblivenhet i ett land, och de progressiva styrkornas kraflöshet där. Revolutionen 1905, som avslöjade proletarietets oerhörda styrka, stoppade romantiseringen av den ensamma striden mellan en handfull intellektuella och tsarismen. ”Terrorismen i Ryssland är död” upprepade jag i ett stort antal artiklar. ”Terrorismen har utvandrat långt österut – till provinserna Punjab och Bengalen Det är kanske så att terrorismen kommer att genomgå en blomstringsperiod i andra länder i Orienten. Men i Ryssland är den redan en del av vårt historia.

”Jag befann mig åter i exil 1907. Kontrarevolutionens piska var hänsynslöst i arbete, och de ryska kolonierna i de europeiska städerna ökade betydligt i antal. Under hela min andra emigration ägnade jag tiden till rapporter och artiklar mot hämndens och hopplöshetens terrorism. Under 1909 avslöjades det att Azef, ledaren för Socialistrevolutionärernas terroristorganisation, var en tsaristisk provokatör. ”I terrorismens återvändsgränd”, skrev jag, ”regerar provokationens hand med säkerhet”. (jan 1910) Terrorism har alltid varit en ”återvändsgränd” för mig.

Under samma period skrev jag: ”Den Ryska Socialdemokratins oförsonliga attityd gentemot revolutionens byråkratiserande terrorism som ett medel i kampen mot tsarismens terroristiska byråkrati har mötts med häpenhet och fördömanden inte bara bland de ryska liberalerna utan även bland de europeiska socialisterna.” Både de senare och de förra anklagade oss för ”doktrinism”. För vår egen del, vi de ryska marxisterna, tillskrev denna sympati för rysk

terrorism de europeiska socialdemokratiska ledarnas opportunist, som vant sig vid att överföra sina förhoppningar från massorna till den härskande toppen. ”Vem som än åtrår en ministerpost ... såväl de som med en helvetesmaskin smyger sig på ministern *överskattar* ministrernas betydelse lika mycket – hans personlighet och post. För dem försvinner själva *systemet* eller drar sig tillbaka långt bort, och där återstår endast *individ* försedd med makten.” Vi möts återigen, i samband med Kirovmordet, med samma tankar som löpt under de årtionden jag varit aktiv.

Under 1911 ökade de terroristiska stämningarna bland vissa grupper av arbetare i Österrike. På en förfrågan från Friedrich Adler, redaktör på Österrikes Socialdemokraters månatliga teoretiska tidskrift *Der Kampf*, skrev jag i november 1911 en artikel om terrorism för den publikationen.

Huruvida en terroristattacker, även en lyckosam sådan, kastar den härskande klassen in i förvirring beror på de direkta politiska omständigheterna. I varje fall blir förvirringen endast kortvarig: den kapitalistiska staten baserar sig inte på regeringsledamöter och kan inte elimineras genom ett attentat mot regeringen. Klasserna den tjänar kommer alltid att finna nya representanter: mekanismen förblir intakt och fortsätter att fungera.

Oordningen som introducerats till arbetarleden av dem själva genom en terroristisk handling är djupare. Om det är tillräckligt med att beväpna sig själv med en pistol för att uppnå sina mål, varför då anstränga sig med klasskampen? Om en fingerborg med krut och en liten blyklump är tillräckligt för att skjuta fienden i nacken, varför måste man organisera sig? Om det räcker med högljudda explosioner för att skrämma högt placerade personer, vart finns behovet av ett parti? Varför möten, agitation och val om man enkelt kan sikta mot regeringsbänken från parlamentets läktare?

Individuell terrorism är i våra ögon oacceptabelt på grund av att den *förringar massornas roll i dess egen medvetenhet*, förlikar sig med sin maktlöshet och vrider deras ögon och hopp mot en stor hämnare och befriare som en dag kommer och fullgör sitt uppdrag.

Fem år senare dödar samme man, Friedrich Adler, mitt under brinnande imperialistkrig den Österrikiske Ministerpresidenten Stürgkh på en restaurang i Wien. Samme man som inspirerat mig till den ovan nämnda artikeln. Den heroiska skeptikern och opportunisten hittade ingen annan väg ut för sin indignation och misströstan. Mina sympatier var, naturligtvis, inte på de Habsburgska dignitärernas sida. Emellertid ställde jag Friedrich Adlers individuella aktion mot Karl Liebknechts aktivitet som, under kriget, ställde sig på ett torg i Berlin och delade ut ett revolutionärt manifest till arbetarna.

Den 28 december 1934 fyra veckor efter mordet på Kirov, innan det stalinistiska juridiska systemet bestämt sig åt vilket håll de skulle rikta sin ”rättvisas” krok, skrev jag i *Oppositionsbulletinen*:

.... Om marxister kategoriskt har fördömt individuell terrorism även när skotten riktats mot den tsaristiska regimens agenter och mot kapitalistiskt utnyttjande, blir fördömandet och förkastandet än mer obevekligt om den kriminellt äventyrliga terroristiska handlingen riktas mot byråkratins representanter i den första arbetarstaten i historien. Vilka subjektiva motiv Nikolajev och hans medkonspiratörer än hade är helt likgiltigt för oss. Vägen till helvetet är belagd med goda föresatser. Så länge den Sovjetiska byråkratin inte har avlägsnats av proletariatet – en uppgift som kommer att utföras en dag – fyller den en nödvändig roll som arbetarstatens försvarare. Skulle den typ av terrorism Nikolajev och hans gelikar för spridas, kunde den givet även andra ogynnsamma omständigheter endast gynna den fascistiska kontrarevolutionen.

Bara politiska bedragare som litar på imbecilla försöker anstränga sig att placera Nikolajev vid Vänsteroppositionens dörr, även om det är i form av Zinovjevgruppen som det verkade 1926-27. Kommunistisk ungdoms terroristorganisation har inte fostrats av Vänsteroppositionen utan av byråkratin, genom sin invändiga förruttnelse. Individuell terrorism är till sin natur byråkratism vänd ut och in. Marxister upptäckte inte den här lagen igår. Byråkratin har inte förtroende för massorna, och anstränger sig för att sätta sig självt i massans ställe. Terrorism uppför sig på samma sätt; de vill lyckliggöra massorna utan att fråga om dess medverkan. Den stalinistiska byråkratin har skapat en motbjudande ledarkult, som förser ledare med gudomliga attribut. Hältekulten är också terrorismens religion, om än bara med ett minustecken framför. Nikolajeverna tror att det är tillräckligt att avlägsna några få ledare med hjälp av revolverar, för att historien skall ta en annan kurs. Kommunistterrorister, som en ideologisk företeelse, är av samma kött och blod som den stalinistiska byråkratin. (januari 1935, nr 41)

De här raderna, som du haft möjlighet att övertyga dig om, skrevs inte ad hoc (för ändamålet). De summerade ett helt livs erfarenheter, som i sin tur närdes av två generationers erfarenheter.

Redan under tsarismen var det ovanligt att en ung marxist gick över till terrorismens parti – så ovanligt att människor verkligen blev förvånade. Men på den tiden fanns det en oavbruten teoretisk kamp mellan två riktningar; i de två parternas skrifter pågick en bitter polemik; offentliga dispyter upphörde inte för en enda dag. Nu däremot försöker de få oss att tro att, inte unga revolutionärer, utan gamla ledare av rysk marxism, med erfarenheter från tre revolutioner bakom sig plötsligt, utan kritik, utan diskussion, utan ett enda förklarande ord vänder sitt ansikte till den terrorism de alltid avvisat som varande en metod för politiskt självmord. Själva möjligheten till en sådan anklagelse visar på djupet av den förnedring som den stalinistiska byråkratin dragit ned det officiella teoretiska och politiska tänkandet, och det sovjetiska rättsväsendet i. Mot den politiska övertygelsen, förvärvat genom erfarenheter, säkrad genom teori, härdad i mänsklighetens historiska smältdegel, ställs förfalskarnas ofullständiga motsats, motsägande och ytterst innehållslösa vittnesmål av misstänksamma obetydligheter.

Tillägg

Till sist ett kort citat från en artikel i Vänsteroppositionens bulletin januari 1935. Den skrevs fyra veckor efter det att den ungtkommunisten Nikolajev hade skjutit kommunistpartiets ledare i Leningrad, Kirov. Stalin gav snart Vänsteroppositionen skulden för mordet. Det blev en av åtalspunkterna mot oppositionen i de så kallade Moskvarättegångarna.

Det är inte Vänsteroppositionen som fostrat fram Kommunistungdomens terroristorganisation, utan byråkratin, byråkratin inre sönderfall. *Individuell terrorism* är i grund och *botten byråkratism som har vänts ut och in*. Marxisterna upptäckte inte denna lag igår. Byråkratism har inget förtroende för massorna, och strävar att ersätta massorna med sig själv. Terrorism beter sig på samma sätt; den vill göra massorna lyckliga utan att be dem att delta. Den stalinistiska byråkratin har skapat en motbjudande ledarkult, som tillskriver ledarna gudalika egenskaper. Dyrkan av ”hjälten” är också terrorismens religion, bara med ett minustecken. Sådana som Nikolajev föreställer sig att allt som behövs är att avlägsna några få ledare med hjälp av revolverar för att få historien att ta en annan kurs. Kommunistiska terrorister som ideologisk gruppering, är av samma kött och blod som den stalinistiska byråkratin.

Översättning: Offensiv/Rättvisepartiet Socialisterna.